# Malý starosta: metodika hodiny

**Vzdělávací hra o územním plánování · 4. až 5. třída ZŠ (10 až 11 let), 45 minut · skupiny po 3 až 4 dětech · malystarosta.eu**

## O co jde

Děti staví město na plánu 7×5 políček: pokládají budovy (domky, bytovky, školku, školu, polikliniku, domov seniorů, hřiště, čističku…) na volné parcely. Každá budova má „přání" a „nechutě" podle skutečných pravidel územního plánování. Po dostavění hra město vyhodnotí (0 až 100 bodů, titul od Zedníka po Městského architekta) a každé pravidlo vysvětlí jednou větou.

## Co se děti naučí

- **Docházkové vzdálenosti**: školka a škola patří tak blízko domova, aby to děti měly pár minut pěšky (skutečné normy: 1 políčko ≈ 200 m).
- **Oddělení techniky od bydlení** (čistička, teplárna) a proč: zápach, hluk, prach.
- **Přechody zástavby**: proč vedle rodinného domku nestojí věžák.
- **Kompromis a rozhodování**: parcel je málo, všechno se nevejde; v Těžší i rozpočet.
- Že město někdo **plánuje** a dá se do toho mluvit.

## Vazba na RVP ZV

**Člověk a jeho svět** · **Místo, kde žijeme** · **Lidé kolem nás**

Obec a její části, okolní krajina, práce lidí a služby v obci, pravidla soužití a jejich smysl, ochrana životního prostředí. Průřezově **Environmentální výchova** (vztah člověka k prostředí, lidské sídlo) a **Výchova demokratického občana** (obec jako společenství, rozhodování). Rozvíjí kompetence **k řešení problémů**, **komunikativní** a **sociální** (skupinová práce, argumentace).

## Co potřebujete

- Projektor nebo interaktivní tabule s internetem (úvod a společné vyhodnocení).
- **Buď** tablet/počítač do každé skupiny (hra běží v prohlížeči, po prvním načtení i offline),
- **nebo** vytištěný herní plán A3/A1 a karty budov pro každou skupinu (malystarosta.eu/ucitele → tisky); vyhodnocení pak jedna skupina po druhé na projektoru.
- Pracovní list (strana 4) pro každou skupinu, tužky.

**Doporučené nastavení pro první hodinu:** mapa **Rybník**, úkol **Bez úkolu**, obtížnost **Lehká** (10 budov na 10 parcel, řeší se jen KAM). Vestavěný tutoriál „Jak se hraje?" trvá 2 minuty.

## Průběh hodiny (45 minut)

| Čas | Fáze | Co dělá učitel a děti |
|---|---|---|
| **0–5** | **Otázka do třídy** | „Co všechno musí být ve městě, aby se v něm dobře žilo?" Nápady na tabuli (bydlení, škola, obchod, doktor, hřiště, voda, teplo…). Doplňte: „A záleží na tom, KDE to stojí?" Děti tipují: školka vedle dálnice, čistička u náměstí. |
| **5–10** | **Ukázka na projektoru** | Otevřete malystarosta.eu/app/ → „Jak se hraje?" (vedený tutoriál na 3 tahy: bytovka, školka, čistička). Ukažte kartu budovy: zelená fajfka = chce mít blízko, červený křížek = nechce. Vysvětlete kroky (rovně, ne šikmo) a sousedství (8 políček okolo). |
| **10–30** | **Skupiny staví** | Každá skupina Rybník / Bez úkolu / Lehká. Pravidlo: než položí budovu, řekne nahlas PROČ zrovna sem. Neradíme, na dotaz jen přečteme kartu. Kdo skončí dřív: vyhodnotit, přečíst rozpis bodů, zkusit město vylepšit („Nová hra" a znovu, nebo dvojí ťuknutí na budovu = přemístění). |
| **30–40** | **Společné vyhodnocení** | Skupiny po řadě ukážou výsledek (nebo ho nadiktují a vy naklikáte na projektoru). U každé jednu větu z rozpisu přečtěte nahlas a zeptejte se třídy: „Souhlasíte? Proč školka nemá stát u hlavní silnice?" Zapište do pracovního listu body a titul. |
| **40–45** | **Reflexe** | „Které pravidlo vás překvapilo?" „Platí ve vaší obci: jak daleko máte školu, kde je čistička?" Domácí úkol (dobrovolný): zahrát si doma s rodiči, přinést nejlepší výsledek (QR kartička). |

## Tipy pro vedení hodiny

- **Nechte děti chybovat.** Vysvětlení bodů po vyhodnocení je jádro učení; předčasná rada ho odebere.
- **Ptejte se „proč", ne „kam".** Cílem není 100 bodů, ale zdůvodnění: „Domov seniorů dáváme k parku, protože…".
- **Živé bodování** (Nastavení → Živé bodování) ukazuje průběžně body a bubliny s vysvětlením po každém tahu. Pro první hodinu ho nechte zapnuté, pro „zkouškové" kolo vypněte.
- **Skupiny, ne jednotlivci.** Ve trojici vzniká argumentace; jeden pokládá, ostatní musí souhlasit.
- Rychlé skupiny: druhé kolo s úkolem **Město pro rodiny** nebo **Město stárne** (dvojnásobné body za školy a hřiště, resp. za péči o seniory) a otázka „Jak se změnil váš plán, když se změnilo, kdo ve městě bydlí?"
- **Papírová varianta** funguje stejně: karty mají piktogramy pravidel, plán má čísla parcel. Vyhodnocení naklikejte podle čísel parcel na projektoru (číslo je v rohu políčka).
- **Třída na tabletech**: otevřete hru s vlastní adresou třídy, např. **malystarosta.eu/app/?stanek=5a-zs-lipova**. Žebříček „Starosta dne" je pak společný pro celou třídu a po hodině si stáhnete tabulku všech partií (**/api/export.csv?stanek=5a-zs-lipova**): jaké chyby se opakovaly. Ukládají se jen přezdívky, žádná jména.
- **Denní výzva** (tlačítko na úvodní obrazovce): každý den jedna společná kombinace pro všechny hráče v republice, žebříček dne. Hodí se jako soutěž tříd.
- Hra je zdarma, bez reklam a bez registrace a nechce po dětech jméno ani e-mail. Do žebříčku se píše jen přezdívka, ať děti nepíšou svoje jméno.

## Varianty pro další hodiny a 2. stupeň

| Varianta | Kdy a proč |
|---|---|
| **Těžší s rozpočtem** | 20 budov (16 druhů) na 10 parcel a rozpočet 200 milionů (ceny na kartách): děti musí vybírat, co město potřebuje víc, a počítat. Matematika (rozpočet, sčítání do limitu) + občanská výchova (priority obce). 6. až 7. třída. |
| **Ve dvou u jednoho zařízení** | Na obrazovce výběru zapněte „Hrajeme ve dvou“: děti se střídají v tazích, výsledek je společný a musí se domluvit. Stačí jeden tablet na dvojici a druhá polovina třídy nečeká. |
| **Domácí úkol: Cesta starosty** | Dvanáct levelů, v každém jedno pravidlo. V Režimu třídy vygenerujete odkaz s cílem (třeba do levelu 3), děti hrají doma a vy vidíte ve třídě, kolik partií na kterém levelu bylo splněných. |
| **Oprav město** | Město už stojí, ale špatně: 5 tahů na přesuny. Učí hledat chyby v hotovém řešení a odůvodnit změnu. Sto bodů = nejlepší možná oprava na 5 tahů. Vhodné jako rychlá aktivita na 15 minut. |
| **Zelené město** (jen Těžší) | Dvojnásobné postihy techniky a body za parcely ponechané zeleni: diskuse „stavět, nebo nechat zeleň?". |
| **Mapy Hrad, Řeka, Nádraží, Kopec, Velké město** | Památková zóna, směr proudu řeky (čistička po proudu), hluk od kolejí. Velké město (9×6) je delší partie na dvě hodiny nebo projektový den. |
| **Průzkum vlastní obce** | Po hře: na mapě obce (mapy.cz) najít školu, školku, čističku, teplárnu, hřiště; změřit vzdálenosti od domova; porovnat s pravidly ze hry. Kdo plánuje naši obec? (územní plán, zastupitelstvo, městský architekt). |

## Co sledovat při hodnocení

- Umí dítě říct **důvod** umístění budovy vlastními slovy (ne jen „protože to dává body")?
- Pozná v cizím městě **chybu** a navrhne opravu?
- Přenese pravidlo do **reality** („naše škola je daleko, proto jezdíme autobusem")?

**Odkazy:** hra malystarosta.eu/app/ · podklady k tisku a tento dokument malystarosta.eu/ucitele · kompletní pravidla přímo ve hře (Pravidla). Autor hry: Aleš Horák, ve spolupráci s Institutem veřejné správy ESF MU. Připomínky a zkušenosti z hodin vítány.

# Naše město · pracovní list

**Skupina:** _____ **Třída:** _____ **Datum:** _____

## 1. Co musí být ve městě, aby se v něm dobře žilo?

Napište nebo nakreslete tři věci, které město podle vás potřebuje nejvíc.

| 1. | 2. | 3. |
|---|---|---|
| | | |

## 2. Kam co patří a proč?

Než budovu položíte, domluvte se a napište důvod jednou větou.

| Budova | Kam jsme ji dali (číslo parcely) | Proč zrovna tam? |
|---|---|---|
| 🧸 Školka | | |
| 💧 Čistička odpadních vod | | |
| 🌷 Domov pro seniory | | |
| 🏢 Bytovka větší | | |
| 🏠 Rodinný dům | | |

## 3. Výsledek

**Naše město dostalo _____ bodů ze 100 a titul _____.**

Která chyba nás stála nejvíc bodů? Co bychom příště udělali jinak?

_____

_____

_____

## 4. A u nás doma?

☐ Naše škola je od mého domova daleko asi _____ minut pěšky. ☐ Vím, kde má naše obec čističku / teplárnu. ☐ Vím, kdo v obci rozhoduje, co se kde postaví.

Které pravidlo ze hry mě překvapilo a proč?

_____

_____

## Klíč pro učitele (k části 2 pracovního listu)

| Budova | Kam patří | Proč (a co říká hra) |
|---|---|---|
| 🧸 Školka | do 2 kroků od bydlení, ne u hlavní silnice, ne vedle techniky | Norma dostupnosti školek je do cca 400 m od bydlení (1 políčko ≈ 200 m). U hlavní silnice hluk a nebezpečí; vedle komína či nádrží nezdravo. |
| 💧 Čistička | u vody, dál než 2 kroky od bydlení, ne u náměstí či hradu; na Řece po proudu | Vyčištěnou vodu vrací do toku; hygienická separace kvůli zápachu; po proudu si město nešpiní vlastní vodu. |
| 🌷 Domov pro seniory | u zeleně, poliklinika do 2 kroků, ne u teplárny ani stadionu | Klid, park na procházky a dostupná zdravotní péče: přesně tak se domovy skutečně umisťují. Bonus vedle školky (mezigenerační setkávání). |
| 🏢 Bytovka větší | u ulice, školka a hřiště do 2 kroků, ne hned vedle rodinného domku | Hodně lidí = potřeba dopravního napojení a služeb blízko. Mezi domek a velkou bytovku patří menší dům jako výškový přechod. |
| 🏠 Rodinný dům | u zeleně, vedle dalších domků, ne vedle velké bytovky | Domky tvoří sousedskou čtvrť; zahrada a zeleň za plotem; velká bytovka hned vedle stíní a přináší provoz. |
| 🏫 Základní škola | do 3 kroků od bydlení, hřiště vedle, ne u hlavní silnice | Docházková vzdálenost škol je delší než u školek (cca 600 až 800 m); bezpečná cesta do školy. |
| 🏭 Teplárna | blízko bytovek (do 3 kroků), u silnice, ale ne hned vedle bydlení a ne u hradu | Krátké teplovody šetří energii, komín ale nepatří pod okna ani do panoramatu památky. |

### Časté otázky dětí

- **„Proč nemůžu dát školku hned vedle bytovky, když je to nejblíž?"** Můžeš, pokud tam nevede hlavní silnice a není vedle teplárny; blízko je dobře. Ve hře jsou „kroky" (rovně) a „sousedství" (i šikmo), obojí je na kartě.
- **„Proč dostalo naše město jen 60 bodů, když jsme nic neudělali špatně?"** Body se porovnávají s nejlepším možným městem na téhle mapě. Kdo chce víc, musí budovy skládat tak, aby si vzájemně pomáhaly (školka + hřiště + bydlení pohromadě).
- **„Kdo tohle rozhoduje doopravdy?"** Zastupitelstvo obce schvaluje územní plán, připravují ho urbanisté a architekti, lidé se k němu můžou vyjádřit. Děti se do participace zapojují stále častěji.

### Zdroje a další čtení

- Kompletní pravidla a bodování: ve hře pod tlačítkem Pravidla (generují se z aktuální verze hry).
- Tahák pro vedení hry s tabulkou všech pravidel: malystarosta.eu/print/cheatsheet.
- Docházkové vzdálenosti a normy pro školky a školy vycházejí z české praxe územního plánování (metodiky ÚÚR, územně analytické podklady obcí).